

Pietro Archiati

Náboženství jako „úcta k sobě samému" – str. 1

O prvním a druhém počátku křesťanství – str. 2

V myšlení činí člověk zkušenost, že žije jako duchovní bytost v ryze duchovním světě. Tvořivé myšlení v něm může dát ožít pocitu úcty vůči vyššímu, duchovně-božskému Já každého člověka. Potom prožije čtvrtou, nejhlubší úctu, o níž mluví Goethe ve svém Vilému Meisterovi: úctu k sobě samému.

První úcta patří tomu, co je nad člověkem, druhá tomu, co je pod ním, třetí pak ostatním lidem stojícím na stejné úrovni jako on. Všechny tři - ducha, přírodu a druhého člověka - člověk ctí, když se na ně takřkajíc dívá zvenčí. Úcta k nim je nahlížející, poznávající.

Úcta k sobě samému náleží té nejnítěrnější svatyni člověka, vlastnímu Já. Je nejen nahlížející, nýbrž obsahuje nejvyšší morální odpovědnost: nepatří ani tak tomu, co ve mně již existuje, jako tomu, co jsem v přítomnosti v každém okamžiku povolán nově vytvářet.

Každé náboženství má své svaté Písmo. Před přelomem věků obsahovala svatá Písma různých náboženství moudré obsahy, jež byly člověku svěřeny božským zjevením. Svaté Písmo křesťanství přináší naproti tomu zvěst o události, která se stala před dvěma tisíci lety a je současně kosmická i pozemsko-historická. Podstatou křesťanství není nauka, nýbrž skutečnost. Je jí rozhodnutí božské bytosti prožít smrt jako vlastní zkušenost.

Kristova událost začíná sestoupením slunečního ducha na Zemi - při křtu v Jordánu, následovaném trojím pokušením. O tři roky později - počínaje děním v Getsemanech na Olivové hoře - se uzavírá zkušeností smrti a vzkříšení.

Tradiční křesťanství považovalo tyto dva pilíře Kristova života na Zemi za „výhradní majetek" křesťanského náboženství, za zkušenosti, jež prožil jenom Kristus. Moderní duchovní věda může být zdrojem nového náboženství, v němž je Kristus vnímán jako praobraz každého člověka.

Z tohoto pohledu líčí evangelia to, co v průběhu svého vývoje bude moci prožít každý člověk. Cílem, který sleduje náboženství úcty k sobě samému, je proměnit každou zkušenost „Syna člověka" ve svou vlastní.

Každému, kdo pokročí ve svém vnitřním vývoji, se před duchovním zrakem dříve či později vynoří obrazy podobné těm, jež jsou popisovány v evangeliích - obrazy jako trojí pokušení po křtu a výjev v Getsemanech před smrtí. Každému člověku je dána možnost prožívat takovéto výjevy jako stupně na vývojové cestě vlastní duše. Každý se bude moci přesvědčit, že autoři evangelií neměli tyto události na mysli jako výhradní majetek křesťanského náboženství, nýbrž jako něco, co má obecnou platnost. Každý může tyto události prožít během biografie své duše, zcela nezávisle na náboženství, v němž vyrostl nebo v němž žije. Jelikož evangelisté dosáhli ve svém vlastním vývoji náležitě zralosti, mohli poznat to, co Kristus duchovně-historicky prožil a co může prožít také každý člověk na příslušném stupni vnitřního vývoje.

Pokušení ani výjev v Getsemanech nemohl tenkrát žádný člověk sledovat prostřednictvím vnějšího smyslového vnímání. V obou případech se klade důraz na to, že Ježíš Kristus byl zcela sám. Trojí pokušení prožil na poušti, kde nebyl nikdo, kdo by mohl pozorovat, co se stalo. O třech apoštolech, kteří s ním šli na Olivovou horu, se opakovaně praví, že usnuli. V obou případech se nejedná v první řadě o událost odehrávající se na fyzické pláni, nýbrž o vnitřní zkušenosti, které bude po svém způsobu moci prožít každý člověk.

Všechny zkušenosti, jež Kristus prožil, jsou obecně lidské a obecně platné. Kdo bere vážně svůj vnitřní vývoj, učiní dříve či později tytéž zkušenosti. Na základě vlastní zkušenosti se bude moci přesvědčit o tom, že evangelia podávají vnitřní cestu, kterou je každý člověk povolán jít. Tak jako slova Logu představují souhrn toho, co může každý člověk prožít.

O prvním a druhém počátku křesťanství

Křesťanská svatá Písma hovoří o prvním a druhém příchodu Krista. První se udál před dvěma tisíci lety, v Palestině jeho ztělesněním v člověku, jeho životem a smrtí. Druhý příchod nenastane ve fyzické formě, nýbrž čistě v duchu. Evangelium to vyjadřuje slovy: „Kristus přijde na oblacích nebeských“, nebo řečeno termíny duchovní vědy Rudolfa Steinera: „Přijde v éterném světě, v éterně-nadsmyslové podobě.“ Dva příchody Krista se k sobě mají jako první a druhý počátek křesťanství samotného jakožto náboženství. Křesťanství bude mít budoucnost do té míry, do jaké se odváží nového začátku.

První Kristův příchod se má ke druhému jako působení Syna k vyslání a zkušenosti svatého Ducha. Kristus ve svých slovech na rozloučenou připomíná, že musí odejít, neboť jen tak může přijít Duch svatý. Poukazuje tím na důležitý rozdíl mezi svou působností a působností svatého Ducha.

Syn působí svou láskou. Před dvěma tisíci lety vstoupil Syn Boží do světa, aby prožil lidskou smrt, aby všem lidem bez rozdílu poskytl síly vzkříšení. Zkušenost svatého Ducha naproti tomu souvisí s vnitřní cestou jednotlivého člověka. Je to individuální, svobodný postoj k duchu lidstva. Svatý Duch je potud duchem Krista, nakolik je Kristus člověkem zniterněn a tím individualizován. Duch lidstva se projevuje zcela jiným způsobem v každém jednotlivém člověku a skrze něj.

Kristova láska rozněcovala v posledních dvou tisících letech v srdcích lidí „víru“ - důvěru v jeho lásku jako přípravu na zkušenost svatého Ducha. A darem svatého Ducha je myšlení, poznání, jež činí víru stále hlubší a vroucnější. Za zkušenost víry vděčí člověk prvnímu příchodu Kristovu, za zkušenost tvořivého myšlení druhému. Kristova láska činí všechny lidi v jejich myšlení stejně schopné vývoje, ve zkušenosti svatého Ducha se každý vyvíjí zcela jinak. Budoucnost křesťanství spočívá ve zkušenosti onoho „svatého ducha“, jímž je jakožto myslící duch každý člověk.

Živým myšlením a nápaditou láskou získává každý člověk vlastní vnitřní osobitost. Druhý počátek křesťanství znamená nový vývojový stupeň lidského vědomí. Při svém prvním příchodu vyšel Kristus vstříc lidem zevně viditelný, při druhém mu musí jít duchovně vstříc člověk, lidské vědomí se musí pozvednout k myslícímu pochopení jeho bytosti a jeho působnosti. Řecké slovo, překládané jako „návrat“ či „nový příchod“ - „parúsia“ (itapovata) - nepoukazuje na nový příchod ani návrat, nýbrž znamená doslova „být při tom“, označuje duchovní přítomnost. Překlad pojmem „návrat“ může probouzet mylnou představu, že Kristus se od Země a člověka vzdálil a nyní se vrátí zpět. Tak tomu ale v žádném případě není.

Kristus byl od své smrti a svého vzkříšení vždy duchovně přítomen a činný. Tím novým na křesťanství naší doby je nový stupeň vědomí, který člověku umožňuje utvářet své myšlení stále tvořivěji. Myšlením se pro něj Logos ze začátku Janova evangelia, ona vesmírná logika, stane prapůvodní, tvořivou činností jeho vlastního ducha. Není to Kristus, kdo se v epoše materialismu vzdálil člověku, nýbrž člověk se vzdálil jemu - především ve svém myšlení, které se stávalo čím dál závislejší na pochodech v mozku, na determinismech hmoty.

Při prvním počátku křesťanství, při prvním Kristově příchodu, byly tím podstatným jeho viditelné činy a jeho slyšitelná slova. Při tom druhém to budou slova a činy lidí, jež umožní prožitek jeho ducha. První počátek takřikajíc spasil lidské srdce, jemuž byla dána víra v ducha; ten druhý přinese spásu myšlení - skrze poznání ducha získané vlastním přičiněním.

Duchovní vědu Rudolfa Steinera lze považovat za obsáhlou zkušenost svatého Ducha. Dává každému do rukou poznávací nástroje, aby stále hlouběji chápal ducha působícího ve světě.